

CZU 028.7:811.135.1 373

APARIȚIA PRIMULUI DICȚIONAR ASOCIATIV ÎN SPAȚIUL LIMBII ROMÂNE LA BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ USARB

Natalia LUCHIANCIUC

Abstract: *In this article, the first associative dictionary appears in the Romanian language: the history and methodology of the dictionary, the structure, the purpose and the destination of the dictionary.*

Keywords: *associative dictionary, lexic, vocabulary, Romanian, USARB teachers*

Motto:

*Un dicționar este tot universul în ordine alfabetică.
(Anatole France)*

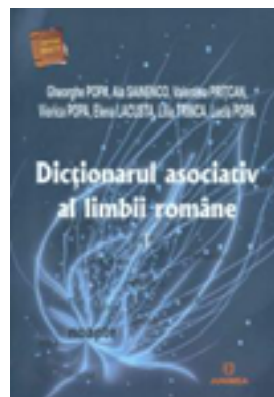
*În limbă cuvintele nu stau izolate. Dicționarul le dă ordine și explicare.
Comunicarea ideilor începe cu alegerea cuvintelor.
Împrejurări deosebite cer cuvinte pe potriva lor
(Tudor Arghezi)*

Un dicționar este privit ca o metoda de informare și explicare a sensului unor termeni. Este o lucrare lexicografică ce cuprinde o parte semnificativă din termenii și expresiile unei limbi. Într-un dicționar se găsesc definițiile și sensul unor cuvinte împreună cu modul în care se pronunță, sinonime, antonime, etimologie și alte informații. Folosirea frecventă a dicționarului aduce utilizatorului mari beneficii. Cine consultă dicționarul devine mai stăpân pe mijloacele de expresie, găsește mai ușor posibilitatea de a-și varia și colora exprimarea, își sporește cunoștințele generale.

După cum reiese din cele relatate, modul de întrebuințare a dicționarului este consultarea, cu alte cuvinte, se face apel la el atunci când cititorul are nevoie de lămuriri. Dicționarul nu se citește ca un roman, de aceea un dicționar bun este folosit toată viața.

Lingvistii de pretutindeni au ajuns la concluzia că îmbogățirea vocabularului cu ajutorul unui dicționar este una dintre cele mai populare și eficiente metode atât pentru adulți, cât și pentru copii. De câte ori întâlnim un termen necunoscut, consultăm dicționarul explicativ, chiar dacă sensul este înțeles parțial din context. Explicațiile se fac cu ajutorul unor definiții, indicații privind originea termenilor, diferite forme, înțelesuri și expresii din care cuvântul poate face parte. Există dicționare de antonime, sinonime, tehnice, etimologice, ortografice, de regionalisme, de expresii, dicționare de rime, de simboluri, dicționare asociative etc. <https://advertoriale.info/diverse/educatie/rolurile-dictionarului-explicativ-al-limbii-romane-in-educatie/>

Recent, colecția Bibliotecii Științifice USARB s-a completat cu o lucrare deosebită,

unică și specială. Deosebită, deoarece este primul și unicul *Dicționar asociativ* care a apărut în spațiul limbii române și în biblioteca noastră, autorii fiind cadrele didactice ale Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți: Gheorghe Popa, dr. habilitat în științe filologice, Ala Sainenco, Viorica Popa, Lilia Trinca, Elena Lacusta, doctori în științe filologice, Valentina Prițcan, doctor în psihologie, conferențiar universitar și Lucia Popa, profesoară la Colegiul de Muzică și Pedagogie din Bălți. Dicționarul a apărut la Editura Junimea din Iași, România în anul 2016 și a fost donat Bibliotecii de către Gheorghe Popa, dr. hab., profesor universitar, Catedra de limba română și filologie romanică, USARB.

Volumul poate fi consultat în sala de lectură nr. 2 *Științe Filologice*. În cadrul Săptămânii Internaționale a Accesului Deschis la informație, dicționarul a fost prezentat la orele de informare bibliografică.

Răsfoind filele dicționarului aflăm despre istoria și metodologia de apariție, structura, menirea și destinația dicționarului.

1. Menirea unui dicționar este de a explica sensul cuvintelor, explicația fiind legată direct de conținutul semantic pe care trebuie să-l explice, iar scopul Dicționarului asociativ al limbii române are menirea de a înregistra mai curând sensurile emotive, care reflectă relația dintre semn și răspunsul emotiv al vorbitorului/ respondentului.

2. Istoria apariției. În primăvara anului 2010, Academia de Științe a Moldovei a anunțat tradiționalul concurs pentru propuneri de proiecte de cercetare fundamentală și aplicativă. La acel moment, la Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, erau propuse spre cercetare: un dicționar frazeologic și un dicționar asociativ, și deoarece în spațiul limbii române lipsea un asemenea dicționar, grupul de cercetători a decis realizarea lui. Lucrul la Dicționar a început în ianuarie 2011 cu un grup de cercetători de la Academia de Științe din Rusia, coordonat de renumitul savant lu. N. Karaulov, care a elaborat Dicționarul asociativ al limbii ruse în două volume, iar în februarie 2011, membrii grupului au realizat un stagiu la Academia din Rusia în vederea unor consultări pentru depășirea dificultăților.

3. Metodologia de apariție a Dicționarului a fost creată pe baza experimentului asociativ. Condițiile experimentului presupuneau ca fiecare respondent, timp de 10 minute, să noteze în dreptul fiecărui cuvânt-stimul, cuvântul-reație care îi venea primul în memorie. Anchetele au fost repartizate în diferite județe ale României și în diferite zone ale Republicii Moldova.

4. Structura dicționarului. Dicționarul conține 508 articole ordonate alfabe-

tic după cuvântul stimul. Cuvântul stimul din dicționar este evidențiat prin bold și este separat de cuvintele-reacții prin două puncte, iar cuvintele reacții sunt separate prin punct și virgulă [;]

Prezentăm un exemplu de cuvinte-reacții pentru cuvântul-stimul **CARTE**: cunoștințe (67); cunoaștere (33); citit (26); înțelepciune (26); învățatură (25); lectură (24); parte (24); știință (21); caiet (20); școală (18); cultură (15); citire (14); interesantă (14); poveste (14); foi (13); manual (13); bibliotecă (11); deștept (11); groasă (11); bună (10); informații (9); inteligență (9); cunoștință (8); informație (8); învățare (8); cuvinte (7).

Destinația dicționarului. Dicționarul este predestinat publicului larg interesat de studiul imaginarului lingvistic românesc, poate fi util, în primul rând, lingviștilor în predarea cursurilor de lexicologie, lexicografie, psiholingvistică, lingvistică generală. Dicționarul poate fi folosit și de politologi și sociologi, de psihologi și psihiatri. Ei pot folosi materialul dicționarului în procesul de diagnosticare și de tratare a unor patologii, rezultate din schimbările survenite în conștientul uman.

Referințe bibliografice:

1. POPA, Gheorghe, SAINENCO, Ala. Prefață In: *Dicționarul asociativ al limbii române*, Iași : Ed. Junimea, 2016, pp. 5-18.
2. STANȚIERU, Svetlana, Aurelia Bîrsanu. *Caiet de exerciții la limba română contemporană (Lexicologia)* / Rec. : Adela Novac, Elena Lacusta ; Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Fac. de Litere, Catedra de limbă română și filologie romanică. Bălți : [S.n.], 2014, p. 9.
3. EVSEEV, Ivan, ȘERBAN, Vasile. *Vocabularul românesc contemporan. Schiță de sistem*, Timișoara : Ed. Facla, 1978. p. 90.
4. POPA, Gheorghe, TRINCA, Lilia. *Unele considerații privind conceptul de dicționar asociativ al limbii române* [online] [cit. 25.09.2018]. Disponibil: <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A6775/pdf>
5. *Rolurile dicționarului explicativ al limbii române în educație* [online] [cit. 25.09.2018]. Disponibil: <https://advertoriale.info/diverse/educatie/rolurile-dictionarului-explicativ-al-limbii-romane-in-educatie/>